

Liikuvus Euroopas

Sotsiaalkindlustusõigused **Islandil**

Euroopa Komisjon

Liikuvus Euroopas

(Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)

Sotsiaalkindlustusõigused Islandil

Seisuga 27. veebruar 2006

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat

Üksus E.3

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

Märkus:

Käesolev brošüür põhineb Islandi poolt 27. veebruaril 2006 esitatud andmetel. Seetõttu tuleb veenduda, et liikmesriigi õigusakte ei ole hiljem muudetud ning et esitatud teave on tänaseni kehtiv. Selleks pöörduge pädevate ametkondade ja asutuste poole, kelle kontaktandmed on esitatud punktis 3 „Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.

**Europe Direct on teenus,
mis aitab leida vastused
Euroopa Liiduga seotud küsimustele**

Tasuta infotelefon: (*)

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist 00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest kõnetasu.

Euroopa Liidu kohta leiab palju muud teavet Internetist Euroopa serveri veebilehtedelt (<http://europa.eu>).

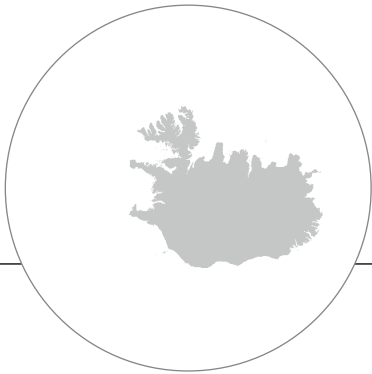
© Euroopa ühendused, 2009

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Bibliograafilised andmed on esitatud väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus, 2009

ISBN 92-79-04381-1

Sisukord

1. Üldteave.....	5
2. Sotsiaalkindlustuse liigid.....	7
2.1. Haigus-, sünnitus- ning samaväärsed isadushüvitised	7
2.1.1. Ravikindlustus.....	7
2.1.2. Rahalised haigushüvitised.....	8
2.1.3. Sünnitushooldus.....	8
2.1.4. Vanemahüvitised.....	8
2.2. Tööõnnetust- ja kutsehaigushüvitised	9
2.3. Matuseetoetused	9
2.4. Invaliidsushüvitised	10
2.4.1. Invaliidsuspension.....	10
2.4.2. Invaliidsushüvitised.....	11
2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised	11
2.5.1. Vanaduspension.....	11
2.5.2. Toitjakaotuspensionid.....	12
2.6. Töötushüvitised	12
2.7. Eelpensionihüvitised	13
2.8. Perehüvitised	13
2.9. Kutsealane lisapension	13
3. Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed.....	15

Üldteave

Islandi sotsiaalkindlustussüsteem põhineb peamiselt alalisel elukohal; kõik elanikud on kindlustatud, tingimusel et nende alaline elukoht on Islandil. Peale selle peavad hüvitiste saamiseks olema täidetud veel ka teised tingimused, mida on kirjeldatud järgnevates lõikudes.

Sotsiaalkindlustussüsteem hõlmab järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

- ravikindlustushüvitised ja sünnitushooldus (vt punkti 2.1);
- rahalised vanemahüvitised (vt punkti 2.1.4);
- tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud hüvitised (vt punkti 2.2);
- invaliidsushüvitised (vt punkte 2.4 ja 2.9);
- vanadus- ja toitjakaotuspensionid (vt punktid 2.5 ja 2.9);
- töötuskindlustushüvitised (vt punkti 2.6);
- peretoetused (vt punkti 2.8).

Riiklik Sotsiaalkindlustusamet (SSI) haldab alalisel elukohal põhinevat riiklikku pensionikindlustust, ravikindlustust ja tööõnnetuskindlustust sotsiaalkindlustuseaduse alusel, samas kui tervishoiu- ja sotsiaalkindlustusministeerium teostab kogu SSI tegevuse üle järelevalvet.

Mitterahalisi vanemahüvitisi haldab igapäevaselt tööamet vanemapuhkuse seaduse alusel ja vanemapuhkus on sotsiaalministeeriumi üldise kontrolli all.

Riiklik Sotsiaalkindlustusamet SSI asub Reykjavikis. Riiklikul Sotsiaalkindlustusametil on harukontorid väljaspool Reykjaviki.

Tööamet haldab töötuskindlustust töötuskindlustuse seaduse alusel sotsiaalministeeriumi üldise kontrolli all. Igas halduspiirkonnas tegutseb toetustekomisjon. Tööamet haldab ka puuetega laste ja pikaajalisi haigusi põdevate laste toetusi.

Lisaks alalisel elukohal põhinevale pensioniskeemile on olemas kutsealane lisapensioniskeem mis on kõikidele töötavatele inimestele kohustuslik. Seda haldavad enamasti mitmed erakindlustusfondid, mida haldavad ühiselt sotsiaalpartnerid. Fondide tegevust reguleerib kohustusliku pensioniskeemi ja pensionifondide tegevuse seadus või on need heaks kiitnud rahandusministeerium, kes teostab ka fondide tegevuse üle järelevalvet.

Peretoetusi haldab sotsiaalkindlustusamet. Üldist kontrolli teostab rahandusministeerium.

Erinevate asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed on toodud punktis 3.

Kõik nimetatud skeemid kuuluvad Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) lepingu VI lisa kohaldamisalasse.

Sotsiaalkindlustuse liigid

2.1. Haigus-, sünnitus- ning samaväärsed isadushüvitised

2.1.1. Ravikindlustus

→ Kes võib seda taotleda?

Kõik viimase kuue kuu jooksul alaliselt Islandil elavad inimesed on ravikindlustusega kindlustatud. Alalise elukohta all mõeldakse ametlikku elukohta ametliku elukohta seaduse tähenduses. SSI määrab kindlaks, kas teatavat isikut loetakse Islandil kindlustatuks.

Lapsed ja kuni 16-aastased noored on ravikindlustusega kindlustatud oma vanemate kaudu.

→ Kuidas hüvitisi saada?

Pärast ametlikult Islandile elama asumist kehtib kuuekuune ooteaeg enne, kui inimene on ravikindlustusega kindlustatud. Teistes EMP riikides arvestatud kindlustus-, tööhõive- ja elamisperioode võetakse selle nõutava kuuekuuse ooteaja puhul arvesse. Kui inimene asub Islandile elama teisest EMP liikmesriigist, peab ta taotlema oma viimaselt kindlustusasutuselt vormi E 104 (vajadusel E 106/E 121). See vorm tuleb esitada SSI või selle esinduse ravikindlustusteenistusele. Teenistus väljastab kindlustatu taotluse alusel riikliku ravikindlustuskaardi.

→ Toetused

Kindlustus katab haiglas, sealhulgas sünnitusmajas viibimise kulud, haiglakulud välisriigis, üldise ambulatoorse arstiabi perearsti juures, kes on sõlminud lepingu SSIga, kõik vajalikud uuringud ja ravi eriarsti juures ja SSIga lepingu sõlminud ravisutustes, ravimid, röntgenuurinud ja kiiritusravi, rahalised ravikindlustushüvitised, ämmaemanda kulud kodusünnituse korral, hambaravi ja ortodondi teenused lastele ja pensionisaajatele, transpordikulud ja väljakutsed, koduse ravi, meditsiiniseadmed, füsioteraapia ja vanadekodud.

Patsiendi osamaks loetletud teenuste eest sõltub teenuseliigist.

→ Üldine ambulatoorne arstiabi

Kindlustatu maksab ambulatoorsete üld- või eriarstiteenuste eest minimaalse summa, ülejäänud kulud kannab kindlustus. Selline eeskiri kehtib enamiku teenuste puhul. Pensionärid, invaliidsuspensiooni saajad ja puuetega lapsed maksavad vähendatud summa.

→ Sooduskaardid

Inimene, kellel on arstiabi ja tervishoiukulude konkreetne ülemmäär kalendriaasta jooksul täis saanud, võivad saada sooduskaardi (*afsláttarkort*).

→ Haiglaravi

Kindlustatutel on arsti saatekirjaga õigus tasuta haiglara- vile, see õigus laieneb ka sünnitusmajas viibimisele.

Haiglakulud ning arstiabi, ravimite ja muude haiglateenustega seotud kulud kantakse täies ulatuses.

→ Haiglaravi välisriigis

Kui kindlustatu tuleb kiireloomuliselt haiglasse toimetada välisriiki, sest Islandi haiglas ei saa talle vajalikku abi osutada, kannab kulud SSI. Perearst esitab taotluse erikomisjonile (*Siglinganefnd*). See komisjon otsustab haiglaravi vajaduse välisriigis, kontrollib, kas tingimused on täidetud ja otsustab haiglasse toimetamise kohta.

→ Ravimid

Ravikindlustus katab täielikult regulaarselt võtmiseks mõeldud eluliselt vajalike ravimite kulud. Teiste vajalike ravimikulude puhul tasub kindlustatu teatava summa.

→ Hambaravi ja ortodondi teenused

Ravikindlustus kannab hambaravikulud vastavalt pädeva ministeeriumi kehtestatud hinnakirjale.

Kindlustus hüvitab osaliselt laste ja kuni 18-aastaste noorte hambaravikulud. Ortodondi teenused kuni 21-aastastele inimestele hüvitatakse samuti osaliselt.

Hüvitist ei võimaldata 18-66 aasta vanustele inimestele, välja arvatud kaasasündinud väärloomustiste, õnnetus-

te ja kaasasündinud haiguste korral või juhul, kui need inimesed saavad invaliidsuspensiooni.

Hambaravi hüvitatakse osaliselt pensionäridele või invaliidsuspensiooni saajatele.

2.1.2. Rahalised haigushüvitised

→ Nõutavad tingimused

Ravikindlustus maksab rahalist haigushüvitist (*sjúkradagpeningar*) alates 16. eluaastast kindlustatutele, kes ei saa vanadus- või invaliidsuspensiooni ja on täiesti töövõimetus, tingimusel et nad on kutsetegevuse lõpetanud ja ei saa enam palka, kui on tegemist palgatöötajatega.

Kindlustatu saab haiguspäevade hüvitist alates haiguse viieteistkümnendast päevast, kaasa arvatud, tingimusel et töövõimetus kehtib vähemalt 21 päeva. Ooteaeg algab päevast, mil arst on töövõimetusust tõendanud.

Kuna mõned kollektiivlepingud näevad ette, et palka makstakse edasi teatava aja jooksul, mis on igas lepingu puhul erinev, siis sellistel juhtudel rahalist ravikindlustushüvitist ei maksta.

→ Hüvitiste maksmise kestus

Ravikindlustushüvitist võib 24-kuu perioodi kohta maksta kokku 52 nädala ulatuses.

→ Hüvitise summa

Rahaline ravikindlustushüvitist ei ole seotud tuluga. Tegemist on kindlasummaliste hüvitistega, mille suurus on kindlaks määratud vastava seadusega.

Täishüvitist haiguspäevade eest makstakse isikutele, kes peavad loobuma täistööajaga tööst. Inimesed, kes loobuvad tööst, mis on väiksem kui täistööajaga töö, kuid võrdub vähemalt poole kohaga tööga, saavad poole haiguspäevade hüvitisest.

Sellele hüvitisele makstakse lisa iga kuni 18-aastase ülalpeetava lapse eest.

→ Kuidas hüvitist saada?

Haiguspäevade hüvitise taotlemiseks tuleb saata standardne taotlusvorm SSile või selle harukontorile. Üldjuhul ei maksta haiguspäevade hüvitist tagantjärele üle kahe kuu pikkuste perioodide eest.

2.1.3. Sünnitushooldus

Islandil elavatel naistel on õigus tasuta sünnitushooldusele. Haiglahoolduse kulud kantakse kogu ulatuses, samuti arstiabi, ravimite ja muude haiglateenuste kulud.

→ Kindlustusmaksed

Ravikindlustuse kulud kannab täielikult riigikassa. Ravikindlustuse jaoks ei ole ette nähtud eraldi sotsiaalkindlustusmaksed.

→ Vaidlustamine

Vaidluste korral sotsiaalkindlustuse seaduses sätestatud hüvitiste üldpõhimõtete, tingimuste või summade asjus, võib kaebaja kolme kuu jooksul kaebuse esitada sotsiaalkindlustuse halduskomiteele.

2.1.4. Vanemahüvitised

→ Kes võib neid hüvitisi taotleda?

Vanemapuhkusefondist võivad hüvitist taotleda nii ema kui ka isa, tingimusel et nad on kuus kuud enne lapse sündimist töötanud Islandi tööturul. Hüvitist saavad ka üliõpilased ja inimesed, kes ei ole tööturuga seotud.

→ Vanemapuhkus

Emal ja isal on lapse sünni, lapsendamise või lapse alalise hoolekande võtmise korral õigus eraldi vanemapuhkusele kuni kolme kuu ulatuses. Lisaks on vanematel õigus ühisele kuni kolmekuusele lisapuhkusele, mille võib välja võtta üks vanematest tervikuna või kahe peale jagatuna. Vanemad võivad valida selle puhkuse võtmise aja omal äranägemisel 18 kuu jooksul pärast lapse sündi.

→ Hüvitised

Hüvitisesumma on 80% puhkust võtva vanema keskmisest brutopalgast. Arvesse võetakse Islandi tööturul lapse sünnile eelnevale kahele viimasele kalendriaastale vastava 24 kuu jooksul teenitud palka. Hüvitisel on ülem- ja alamäär. Vanematel, kes õpivad või kellel ei ole tööturuga seost, on õigus tavapärasele vanemahüvitisele, mida makstakse 9 kuu jooksul.

→ Kuidas hüvitist saada?

Vanemahüvitise taotlemiseks tuleb saata standardne taotlusvorm tööametile. Hüvitise saamiseks tuleb esitada mitmesuguseid tõendeid.

→ Kindlustusmaksed

Mitterahalise vanemahüvitise kulud kannab vanemapuhkuse fond, mida rahastatakse tööandjate makstud sotsiaalkindlustusmaksetest (maks töötasu pealt).

→ Vaidlustamine

Vanemapuhkuse seaduse alla kuuluvate vaidluste korral võib kolme kuu jooksul alates vastava otsuse teatavaks tegemisest esitada kirjaliku kaebuse vahekohtukomisjonile.

2.2. Tööõnnetust- ja kutsehaigushüvitised

→ Kes on kindlustatud?

Tööõnnetuskindlustus katab Islandil töötavaid palgatöötajaid, välja arvatud välisriikide kodanikud, kes esindavad välisriike ja nende esindajate teenistuses töötavad välis-töötajad. Islandi laeval või lennukil või Islandi ettevõtte valduses oleva või tema poolt käitataval laeval või lennukil töötamine on samaväärne Islandil töötamisega, tingimusel et palka makstakse Islandil. Kindlustatud on ka füüsilisest isikust ettevõtjad.

Ka kodus töötavad isikud võivad taotleda hüvitist seoses õnnetusega nende töö raames, tingimusel et nad kannavad selle taotluse oma tuludeklaratsiooni iga aasta alguses.

→ Kindlustuse ulatus

Tööõnnetuskindlustus katab ka tunnustatud spordiklubi korraldatud ja treeneri järelevalve all toimuvate treeningute, spordiürituste ja -võistluste ajal toimunud õnnetusi.

Isik loetakse tööl viibivaks, kui ta viibib oma töökohal ettenähtud tööajal ning einetamise ja kohvipauside ajal, kui ta viibib ettevõtte nimel lähetuses või kui ta on teel kodust töökohta või töökohast koju.

Kindlustus katab ka teatud ainete kahjulikest mõjudest, kiirgusest või sarnastest nähtustest tingitud haigusi, mis kestavad kõige enam mõni päev ja on seostatavad isiku töötamisega.

→ Hüvitised

Kindlustus hõlmab arstiabi, haiguspäevade rahalist hüvitist, invaliidsushüvitist ja surmatoetusi.

→ Arstiabi

Tööõnnetuse tagajärjel tekkinud kümnepäevase või pikema haiguse või töövõimetuse korral katab vajaliku ravi kulud kindlustus.

→ Päevarahahüvitised

Päevarahahüvitist (*slysdagpeningar*) makstakse tagasiulatuvalt alates kaheksandast päevast pärast õnnetust, tingimusel et asjaomane isik on olnud töövõimetu vähemalt 10 päeva. Seda hüvitist makstakse seni, kuni inimene on võimeline uuesti töötama, kuni ta tunnistatakse alaliselt invaliidiks või ta surmani, kuid hüvitiseperiood ei võib mingil juhul olla pikem kui 52 nädalat.

→ Invaliidsushüvitised

Kui õnnetus põhjustab alalise invaliidsuse 75% ulatuses või enamal määral, on asjaomasel isikul õigus täiemahu-

lisele invaliidsuspensionile, nagu on määratletud punktis 2.4. Alla 75% ulatuses alalise invaliidsuse hüvitised makstakse proportsionaalselt invaliidsusprotsendiga. Kui töövõimetus on vähenenud alla 50%, võib SSI määrata invaliidsustoetused ühekordse maksena, mis vastab pensionile, mida makstaks asjaomasele isikule teatud arvu aastate jooksul.

Kui invaliidsusprotsent on hinnatud üle 50%, määratakse teatavate seadusesätete alusel lisapension abikaasa ja/või alla 18-aastaste laste eest, kes olid õnnetuse ajal hüvitiesesaja ülalpidamisel.

→ Surmatoetused

Kui õnnetus põhjustab ohvri surma kahe aasta jooksul pärast õnnetuse toimumist, makstakse teatavate seadusesätete alusel surmatoetust (*dánarbætur vegna slysa*).

Lesestunud naine/mees saab igakuist toetust kaheksa aasta jooksul. Lapsepensioni makstakse iga lapse kohta. Toetust võib maksta ka üle 16-aastaste puudega laste puhul, kes olid õnnetuse ajal kadunu ülalpidamisel, olenevalt sellest, kui olulisel määral kadunu puudega lastülal pidas.

→ Hüvitiesetaotlused

Tööandja või tema puudumisel kindlustatu ise on kohustatud viivitamatult teatama kõikidest õnnetustest, mis võivad tööõnnetuskindlustuse alusel anda õiguse hüvitise saamiseks, politseiülemale või tema esindajale — või SSIle Reykjavíkis — vastavalt SSI ettekirjutustele. Politseiülem edastab selle avalduse koos kogu vajaliku teabega SSIle.

Kui isik, kelle kohuseks on õnnetusest teatada, ei ole seda teinud, ei kaota ohver või tema pereliikmed õigust hüvitisele, kui nad taotleavad seda kuni aasta jooksul pärast õnnetuse toimumist. Hüvitist võib maksta isegi juhul, kui ühe aasta pikkune tähtaeg on möödunud, kuid õnnetuse asjaolud on nii ilmsed, et hilinemine ei takista tõendite kindlakstegemist.

→ Kindlustusmaksed

Tööõnnetuskindlustuse kulud kantakse riigituludest, mis saadakse sotsiaalkindlustusmaksetest (maks töötasu pealt), kindlustuspreemiatest ja iga-aastasest sissemaksest riigieelarvest.

→ Vaidlustamine

Vt punkti 2.1.

2.3. Matusetoetused

Seadusega ei ole ette nähtud matusetoetust ega surmatoetust, vaid ainult sotsiaalabi, mida makstakse, kui Islandil elav inimene jääb enne 67. eluaastat leseks. See ini-

mene võib sel juhul saada toetust (*dánarbætur*) kuue kuu jooksul pärast abikaasa surma.

Toetuse maksmise perioodi võib pikendada, kui toetuse-saaja ülalpidamisel on alla 18-aastane laps või muude eriasjaolude korral.

Need toetused on ette nähtud sotsiaalabiseadusega.

2.4. Invaliidsushüvitised

2.4.1. Invaliidsuspension

→ Kes võib seda taotleda?

16-67 aasta vanused Islandi elanikud, kelle alaline elukoht on olnud selles riigis kolme aasta jooksul enne invaliidsuspensionini (*örorkulffeyrir*) taotluse esitamist, tingimusel et nad on tunnustatud alaliselt töövõimeetuks vähemalt 75% ulatuses ja et invaliidsuse põhjuseks on arstiteaduslikult teadaolev haigus või invaliidistumine. Alalise elukoha all mõeldakse ametlikku elukohta ametliku elukoha seaduse tähenduses.

→ Pensioni suurus

Inimestel, kes on 16. ja 67. eluaasta vahel elanud Islandil vähemalt 40 aastat, on õigus saada täiemahulist invaliidsuspensionini (40/40). Lühema elamisperioodi puhul arvutatakse invaliidsuspension proportsionaalselt alalise elamise perioodiga.

Invaliidsuspension on kindlasummaline toetus, mis koosneb põhipensionist (*grunnliffeyrir*), pensionilisast (*tekjutyrgging*), täiendavast pensionilisast (*tekjutyrggingarauki*) ja vanusest sõltuvast pensionilisast (*aldurstengd örorkuuppót*).

Põhipension, pensionilisa ja täiendav pensionilisa arvutatakse teiste tulude alusel. Ühekordne pension on väiksem, kui asjaomasel isikul on teisi tulusid ja seda ei maksta üldse, kui isiku aastane sissetulek ületab teatava ülemmäära. Kooselavate isikute summaarsete tulude kohta kehtivad erisätted.

→ Põhipension

Invaliidsuspõhipensionini vähendatakse, kui asjaomase isiku aastane tulu ületab teatava ülemmäära. Pension määratakse samade eeskirjade järgi, mis kehtivad vanaduspensionide puhul (vt punkt 2.5). Käesoleval juhul välistab mõiste „tulu“ kõik muud sotsiaalkindlustushüvitised, mis tahes tulu pensionifondist, kõik sotsiaalabi seaduse alla kuuluvad hüvitised ja kõik eluasemehüvitised.

→ Pensionilisa

Kõikidel invaliidsuspensionini saajatel, kelle aastane sissetulek ei ületa teatavat ülemmäära, on õigus saada oma põhipensionini täienduseks pensionilisa.

Kooselavate isikute summaarsete tulude kohta kehtivad erisätted. Sotsiaalkindlustushüvitisi, sotsiaalabiseaduse alla kuuluvaid toetusi, eluasemehüvitisi ja kohaliku omavalitsuse määratud toetusei ei loeta tuluks kehtivate õigusnormide tähenduses.

Kui aastane tulu ulatub teatava ülemmäärani, siis ei ole invaliidsuspension ette nähtud.

→ Täiendav pensionilisa

Kui pensionisaajal muud tulu ei ole või tema muu tulu lisaks pensionile on väga väike, võib talle maksta täiendavat pensionilisa.

→ Vanusest sõltuv pensionilisa

Invaliidsuspensionini saajatel on õigus saada vanusest sõltuvat pensionilisale. Selle lisa summa sõltub saaja vanusest ajalt, mil tal tekib õigus invaliidsuspensionile.

→ Lapse kohta makstav lisatoetus

Invaliidsuspensionini saajatel on õigus saada iga lapse kohta lisatoetust. Lapse kohta ette nähtud pensioni makstakse alla 18-aastaste laste eest, kui vanemal on õigus saada invaliidsuspensionini, tingimusel et laps ise või üks vanematest on elanud Islandil kolm aastat enne taotluse esitamist. Kui invaliidsuspensionini saavad mõlemad vanemad, makstakse lapse kohta topeltpensionini.

→ Teised lisahüvitised

Vastavalt sotsiaalabi seadusele võib lisaks riiklikule pensionile maksta mitmeid sotsiaalabihüvitisi eriasjaoludel, või kui on tõendatud, et abisaaja ei suuda end ilma nendeta ülal pidada.

→ Kuidas pensioni taotleda?

Asjaomane isik esitab standardse taotlusevormi SSIIle ja tema arst koostab meditsiinilise ekspertiisi aruande, mille ta edastab SSIIle. Taotlejal palutakse vastata ka küsimustikule oma võimete kohta. Ta peab samuti esitada andmed oma tulude kohta, see tähendab tulu-deklaratsiooni.

→ Invaliidsusmäära kindlaks määramine

Peaarst määrab taotlejate invaliidsusmäära kindlaks vastavalt SSI kehtestatud standardile, mis põhineb meditsiinis teadaolevate haiguste või invaliidistumise mõjudel. See arst võib samuti otsustada, et taotleja peab läbima eriekspertiisi, mille käigus hinnatakse tema ümberkohandumisväljavaateid ja enne invaliidsusmää-

ra kindlaks tegemist läbi tegema sobiva ümberkohanemisprogrammi.

→ Hüvitiste välja maksmine

Hüvitised makstakse välja ettemaksena iga kuu esimesel päeval.

→ Kindlustusmaksed

Sotsiaalkindlustuspensioni kindlustuse kulud kannab riigikassa sotsiaalkindlustuse kindlustusmaksete kaudu.

→ Vaidlustamine

Vt punkt 2.1.

2.4.2. Invaliidsushüvitised

Invaliidsushüvitist (*örorkustyrkur*) võib maksta isikutele, kes on kaotanud vähemalt poole oma töövõimest ja vastavad ühtlasi invaliidsuspensiooni saamise tingimustele, välja arvatud invaliidsusmäära kriteeriumidele. Invaliidsushüvitis sõltub isiku tuludest.

Invaliidsushüvitise saaja saab 62. eluaastast alates invaliidsuspõhipensiooniga samaväärset täissummas hüvitist.

Invaliidsushüvitist võib maksta ka täistööajaga töötavale isikule, kellel on tema invaliidsuse tõttu märkimisväärsed lisakulud.

→ Lapse eest makstav lisahüvitis

Laste eest makstakse lisahüvitist, kui üks vanematest saab invaliidsushüvitist.

→ Kuidas taotleda invaliidsushüvitist?

Asjaomane isik esitab standardse taotlusevormi SSIIle ja tema arst koostab meditsiinilise ekspertiisi aruande, mille ta edastab SSIIle.

→ Hüvitiste maksmine

Hüvitised makstakse välja ettemaksena iga kuu esimesel päeval.

→ Kindlustusmaksed

Vt punkti 2.4.1.

→ Vaidlustamine

Vt punkti 2.1.

→ Kutsealase lisapensioniskeemi toetused

Vt punkti 2.9.

2.5. Vanadus- ja toitjakaotushüvitised

2.5.1. Vanaduspension

→ Kes võib seda taotleda?

Alates 67. eluaastast on isikutele, kelle alaline elukoht on olnud 16. ja 67. eluaasta vahel Islandil vähemalt kolme kalendriaasta jooksul, õigus saada vanaduspensiooni (*ellilífeyrir*).

Alalise elukoha all mõeldakse ametliikku elukohta ametliku elukoha seaduse tähenduses.

→ Pensioni suurus

Inimestel, kes on 16. ja 67. eluaasta vahel elanud Islandil vähemalt 40 kalendriaastat, on õigus saada täiemahulist vanaduspensionile (40/40).

Lühema elamisperioodi puhul arvutatakse vanaduspension proportsionaalselt alalise elamise perioodiga.

Vanaduspension koosneb põhipensioonist (*grunnlífeyrir*), pensionilisast (*tekjutrygging*) ja täiendavast pensionilisast (*tekjutryggingarauki*). Põhipension, pensionilisa ja täiendav pensionilisa arvutatakse teiste tulude alusel. Kooselavate isikute summaarsete tulude kohta kehtivad erisätted.

→ Põhipension

Vanaduspõhipensiooni vähendatakse, kui asjaomase isiku aastane sissetulek ületab teatava ülemmäära. Kui tulud ületavad selle ülemmäära, vähendatakse vanaduspensiooni teatud määraneni, millest ülejäänud osa välja ei maksta. Käesoleval juhul välistab term „tulu“ kõik muud sotsiaalkindlustushüvitised, mis tahes tulu pensionifondist, kõik sotsiaalabi seaduse alla kuuluvad hüvitised ja kõik eluasemehüvitised.

Meremeeste õigust vanaduspensionile reguleerivad eraldi õigussätted.

→ Pensionilisa

Kõikidel vanaduspensiooni saajatel, kelle aastane sissetulek ei ületa teatavat ülemmäära, on õigus saada oma põhipensiooni täienduseks pensionilisa. Seda lisa vähendatakse, kui aastane sissetulek ületab teatava summa.

→ Täiendav pensionilisa

Kui pensionisaajal muud tulu ei ole või tema tulu lisaks pensionile on väga väike, võib talle maksta täiendavat pensionilisa.

→ Lapse eest antav lisatoetus

Sotsiaalkindlustuse nõukogu võib vajadusel otsustada maksta vanaduspensiooni saajale laste eest lisapensiooni.

→ Teised lisahüvitised

Vastavalt sotsiaalabi seadusele võib lisaks riiklikule pensionile maksta mitmeid sotsiaalabihüvitisi, kui on tegemist eriolukorraga või kui on tõendatud, et abisaaja ei suuda end ilma nendeta ülal pidada.

→ Kuidas pensioni taotleda?

Asjaomane isik esitab kõiki vajalikke andmeid sisaldava standardse taotlusevormi SSile Reykjavíkis või selle esindustele. Taotlejal palutakse samuti esitada andmed oma tulude kohta, see tähendab tuludeklaratsioon.

→ Hüvitiste väljamaksmine

Hüvitised makstakse välja ettemaksena iga kuu esimesel päeval.

→ Kindlustusmaksed

Vt punkti 2.4.1.

→ Vaidlustamine

Vt punkti 2.1.

2.5.2. Toitjakaotuspensionid

Seadusega ei ole lesepensionid ette nähtud, aga lastele makstakse orvpensionid.

→ Lapsepension

Lapsepensionid (*barnalífeyrir*) makstakse alla 18-aastaste laste eest, kelle üks vanem on surnud või saab invaliidsuspensionid, tingimusel et laps ise või üks vanematest on elanud Islandil kolm aastat enne taotluse esitamist. Kui mõlemad vanemad on surnud või saavad invaliidsuspensionid, makstakse lapse eest topelpensionid.

→ Kuidas pensioni taotleda?

Asjaomane isik peab esitama standardse taotlusevormi SSile või selle esindustele.

→ Hüvitiste väljamaksmine

Hüvitised makstakse välja ettemaksena iga kuu esimesel päeval. Lapsepensionid makstakse välja lapse seaduslikule eestkostjale.

→ Kindlustusmaksed

Vt punkti 2.4. 1.

→ Vaidlustamine

Vt punkti 2.1.

→ Kutsealase lisapensioniskeemi toetused

Vt punkti 2.9.

2.6. Töötushüvitised

→ Kes võib seda taotleda?

Islandil elavatel palgatöötajatel ja füüsilisest isikust ettevõtjatel on töö kaotamise korral õigus saada töötuskindlustushüvitist. Hüvitise saamise põhitingimused on järgmised: asjaomane isik peab end registreerima tööhõiveametis, otsima aktiivselt tööd ja olema valmis tööturule naasma.

→ Kindlasummaline päevaraha

Hüvitis on kindlasummaline päevaraha. Kui asjaomane isik töötas viimase aasta jooksul täistööajaga kümne nädala jooksul, saab ta minimaalset hüvitist. Kui ta töötas terve viimase aasta jooksul täistööajaga, on tal õigus saada maksimaalset hüvitist. Osalise tööaja korral vähendatakse hüvitist proportsionaalselt. Lisaks kehtib füüsilisest isikust ettevõtjate puhul täistoetuse saamiseks nõue, et nad peavad olema tasunud oma tegevuse lõpetamisele eelneva aasta jooksul sotsiaalkindlustusmaksed ja on töötanud staatuses. Päevarahale makstakse vajaduse korral lisa laste eest.

Hüvitist makstakse maksimaalselt kuni kolme aasta jooksul. Kui töötuskindlustushüvitist saav inimene asub uuesti tööle, pikeneb vastavalt tema töötuskindlustushüvitise saamise periood.

→ Tulust sõltuvat hüvitised

Need hüvitised ulatuvad kuni 70%-ni inimese teenitud tulust kuue kuu perioodil, mis lõppes kaks kuud enne töötuks jäämist. Hüvitist makstakse kolme kuu jooksul alates töötuks jäämisest kümnendast päevast.

→ Ooteaeg

Ooteaega ei ole ette nähtud, kui palgatöötaja ei kaotanud tööd temast endast sõltuvalt põhjustel. Seevastu on sätestatud 40 tööpäeva pikkune ooteaeg, kui palgatöötaja lahkub esimest korda töölt omal soovil või kaotab tööd temast endast sõltuvalt põhjustel. Vastavalt lüheneb ka hüvitise maksmise periood.

→ Kindlustusmaksed

Töötuskindlustust rahastatakse sotsiaalkindlustusmaksetest, mida võetakse kõikide palgatöötajatele makstavate töötasude pealt ja füüsilisest isikust ettevõtjate arvestusliku töötasu pealt.

2.7. Eelpensionihüvitised

Ei ole kohaldatav. Ennetähtaegset pensioni ei ole seaduses ette nähtud.

2.8. Pereküvitised

→ Lapsetoetus – Kes võib seda taotleda?

Peretoetust makstakse kuni 16-aastaste Islandil elavate laste eest, kes on maksuseaduse tähenduses Islandil täielikult maksustatavate inimeste ülalpeetavad.

→ Toetused

Lapsetoetus arvutatakse ja makstakse välja eelneva aasta deklareeritud tulu põhjal. Seda makstakse ettemaksena iga aasta 1. veebruaril ja 1. mail. Aastasumma sõltub laste vanusest ja sellest, kas vanemad on abielus, elavad koos või on vallalised. Kui maksustatav tulu ületab teatava ülemmäära, vähendatakse toetust vastavate seadusesätete alusel.

→ Puuetega laste ja pikaajalisi haigusi põdevate laste toetus – Kes võib seda taotleda?

Islandi tööturul kuus kuud töötanud vanemad ja üliõpilased võivad saada toetust, kui nende hoole all on puuete-

ga lapsed või pikaajalisi haigusi põdevad lapsed. Nad ei pea enam töötama ega palka saama.

Seda toetust haldab tööamet.

2.9. Kutsealane lisapension

→ Kes võib seda taotleda?

Kõik töötavad inimesed peavad olema liitunud kutsealase pensionifondiga.

→ Pensionimaksed

Täiendava pensioniskeemi väljamaksed hõlmavad invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuspensioneid.

Väljamaksed on tulupõhised ja sõltuvad pensioniskeemiga liitumisest alates tasutud kindlustusmaksetest. Väljamaksed ja tingimused võivad erineda vastavalt igas pensionifondis kehtivatele eeskirjadele.

→ Pensionikindlustusmaksed

Täiendavat pensioniskeemi rahastatakse kindlustusmaksetega. Palgatöötaja ja tööandja maksavad pensionifondi vastavalt 4% ja 6% palgast. Need on sissemaksed alamäärad. Kollektiivlepingutega võib ette näha suuremaid kindlustusmaksid.

Asutuste kontaktandmed ja kasulikud veebilehed

Täiendava teabe saamiseks võib pöörduda järgmiste asutuste poole:

- Riiklik Sotsiaalkindlustusamet (Tryggingastofnun ríkisins)

Laugavegur 114
150 Reykjavík
Tel: (354) 560 44 00
Faks: (354) 560 44 51
<http://www.tr.is>
E-post: tr@tr.is

- Sotsiaalkindlustuse juhtkomitee (Úrskurðarnefnd almannatrygginga)

Vegmúli 3
150 Reykjavík
Tel: (354) 551 82 00
Faks: (354) 551 14 44

- Ema/isapuhkuse ja vanemapuhkuse vahekohtukomisjon (Úrskurðarnefnd fæðingar-og foreldraorlofsmála)

Félagsmálaráðuneyti
Hafnarhúsinu Tryggvagötu
150 Reykjavík
Tel: (354) 560 91 00
Faks: (354) 522 48 04

- Tööamet (Vinnumálastofnun)

Hafnarhúsinu v/Tryggvagötu
150 Reykjavík
Tel: (354) 515 48 00
Faks: (354) 511 25 20
<http://www.vinnumalastofnun.is>

- Töötuskindlustuse vahekohtukomisjon (Úrskurðarnefnd atvinnuleysisbóta)

Vinnumálastofnun Hafnarhúsinu v/Tryggvagötu
150 Reykjavík
Tel: (354) 515 48 00
Faks: (354) 511 25 20

- Tervishoiu- ja sotsiaalkindlustusministeerium (Heilbrigðis- og tryggingamálaráðuneyti)

Vegmúli 3 1
50 Reykjavík
Tel: (354) 545 87 00
Faks: (354) 551 91 65
<http://www.heilbrigdisraduneyti.is>

- Sotsiaalministeerium (Félagsmálaráðuneyti)

Hafnarhúsinu Tryggvagötu
150 Reykjavík
Tel: (354) 545 81 00
Faks: (354) 552 48 04
<http://www.felagsmalaraduneyti.is>

- Maksuamet (Ríkisskattstjóri)

Laugavegur 166
150 Reykjavík
Tel: (354) 563 11 00
Faks: (354) 562 44 40
<http://www.rsk.is>

- Riiklik pensionifondide liit (Landssamtök lífeyrissjóða)

Sætún 1
105 Reykjavík
Tel: (354) 563 64 50
Faks: (354) 563 64 01
<http://www.ll.is/>

Euroopa Komisjon

**Liikuvus Euroopas (Euroopa Liidus, Euroopa Majanduspiirkonnas ja Šveitsis)
Sotsiaalkindlustusõigused Islandil – Seisuga 27. veebruar 2006**

Luxembourg: Euroopa Ühenduste Ametlike Väljaannete Talitus

2009 – 15 lk – 21 x 29,7cm

ISBN 92-79-04381-1

Kuidas ELi trükiseid tellida?

Väljaannete talituse trükiseid saab tellida veebipõhisest raamatupoest EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu>) või Teie valitud müügiesindusest.

Meie ülemaailmse müügivõrgu kõikide esinduste nimekirja tellimiseks saatke faks numbril (+352) 2929 42 758.

http://ec.europa.eu/employment_social/social_security_schemes/publications_en.htm

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **trükiseid** saab alla laadida aadressilt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/publications/index_en.cfm

Kasutajaks saab registreeruda tasuta aadressil:

http://ec.europa.eu/employment_social/sagapLink/dspSubscribe.do?lang=en

ESmail, on tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi elektrooniline teabeleht.

Tellida saab veebilehelt:

http://ec.europa.eu/employment_social/emplweb/news/esmail_en.cfm

<http://ec.europa.eu/social>

